

RIKSDAGENS SVAR 173/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen och vissa andra lagar

Ärende

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen och vissa andra lagar (RP 147/2002 rd).

Beredning i utskott

Social- och hälsovårdsutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (ShUB 34/2002 rd).

Riksdagen förutsätter att regeringen följer upp hur den förlängda faderskapsledigheten påverkar benägenheten att utnyttja föräldraledigheten och vidtar åtgärder för att se över lagstiftningen, om reformens syfte att medverka till större jämställdhet inte fullföljs. Dessutom förutsätter riksdagen att regelverket om föräldraledighet ses över för att familjernas behov bättre skall kunna beaktas.

Beslut

Riksdagen har godkänt följande uttalande:

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/1963) 14 § 1 mom. och mellanrubriken före paragrafen, 21 § 1, 3 och 4 mom., 22 § 5 mom., 23 § 2—4 mom., 23 a § och 30 § 3 mom. 2 a- och 2 b-punkten samt 5 och 6 mom.,

sådana de lyder, 14 § 1 mom. och 22 § 5 mom. i lag 1500/1995, mellanrubriken före 14 § och 30 § 6 mom. i lag 1192/1990, 21 § 1 mom. och 30 § 3 mom. 2 b-punkten i lag 1324/1990, 21 § 3 mom. i lag 1501/1994, 21 § 4 mom. samt 23 § 2 och 4 mom. i lag 1210/1996, 23 § 3 mom. och 30 § 3 mom. 2 a-punkten i lag 892/2000, 23 a § i lagarna 32/1985 och 458/1986 samt 30 § 5 mom. i lag 832/1996, samt

fogas till 21 §, sådan den lyder i nämnda lagar 1324/1990, 1501/1994 och 1210/1996, ett nytt 5 mom. samt till 22 §, sådan den lyder i nämnda lag 1500/1995 och i lag 640/2001, ett nytt 5 mom., varvid det ändrade 5 mom. blir 6 mom., som följer:

Dagpenning, moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning samt partiell föräldrapenning, särskild moderskapspenning och specialvårdspenning

14 §

I ersättning för inkomstbortfall vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom betalas dagpenning samt vid havandeskap och barnsbörd moderskapspenning och för vård av barn eller adoptivbarn faderskaps- och föräldrapenning samt partiell föräldrapenning, på grund av risker för fostrets utveckling eller för havandeskapet särskild moderskapspenning samt för deltagande i vård och rehabilitering av ett sjukt barn specialvårdspenning.

21 §

Rätt till moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning samt partiell föräldrapenning har en försäkrad som varit bosatt i Finland minst 180 dagar omedelbart före den beräknade tidpunkten för nedkomsten eller innan den försäkrade tog ett barn som avses i 5 mom. i sin vård.

Rätt till faderskaps- och föräldrapenning har barnets fader, om han deltar i vården av barnet och inte är i förvärvsarbete eller annat arbete utanför hemmet. Barnets fader har dock rätt till partiell föräldrapenning när han deltidsarbetar i enlighet med 4 mom. Denna lag tillämpas på barnets fader, om han är gift med barnets moder och inte lever åtskilda från henne på grund av söndring i äktenskapet, samt på en försäkrad som utan att ingå äktenskap fortgående lever tillsammans med barnets moder i gemensamt hushåll under förhållanden av äktenskapsliknande natur. Om modern inte deltar i vården av barnet har fadern när han ansvarar för vården av barnet rätt till föräldrapenning, även om modern och fadern inte längre lever i gemensamt hushåll.

Försäkrade enligt 2, 3 och 5 mom. kan sinsemellan komma överens om att dela på rätten till föräldrapenning så att de båda samtidigt har rätt till partiell föräldrapenning. Rätt till partiell föräldrapenning föreligger, om barnets moder och fader båda två har kommit överens med sina ar-

betsgivare om deltidsarbete under föräldrapenningsperioden så att bägges arbetstid och lön är 40—60 procent av den maximala arbetstiden för heltidsanställda och den lön för heltidsarbete som tillämpas inom branschen. Avtal om deltidsarbete skall ingås för minst två månader i taget. För att företagare skall ha rätt till partiell föräldrapenning förutsätts att det arbete som utförs i det egna företaget minskar till minst 40—60 procent jämfört med tidigare för en tid om minst två månader. För erhållande av partiell föräldrapenning förutsätts att föräldrarna vårdar sitt barn själva.

Rätt till föräldrapenning och till partiell föräldrapenning vid deltidsarbete i enlighet med 4 mom. har även en försäkrad som i sin vård har tagit ett barn under sju år i avsikt att adoptera det, under förutsättning att den försäkrade deltar i vården av barnet och inte är i förvärvsarbete eller annat arbete utanför hemmet under föräldrapenningsperioden. Denna rätt har dock inte en försäkrad som har adopterat ett barn över ett år och som lever i äktenskap med föräldern eller adoptivföräldern till det barn som skall adopteras eller utan att ingå äktenskap lever i gemensamt hushåll under förhållanden av äktenskapsliknande natur. En fader som har rätt till föräldrapenning eller partiell föräldrapenning har motsvarande rätt till faderskapspenning.

22 §

Partiell föräldrapenning enligt 21 § 4 mom. är hälften av det belopp som anges i 1 mom.

Till en försäkrad som får ålderdomspension eller förtida ålderdomspension, arbetslöshetspension eller full invaliditetspension enligt 22 § 1 mom. folkpensionslagen, enligt bestämmelser eller föreskrifter som anges i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt trafikförsäkringslagen (279/1959) eller lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), betalas moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning till det minimibelopp som anges i 1 mom.

23 §

Föräldrapenning betalas till barnets moder eller fader från utgången av moderskapspenningsperioden tills 263 vardagar har förflutit från periodens början, den första utbetalningsdagen medräknad. Om flera än ett barn har fötts på samma gång, förlängs den tid för vilken föräldrapenning betalas med 60 vardagar för varje barn utöver ett. Tiden kan också förlängas under moderskaps- eller föräldrapenningsperioden. Har moderskapspenningsperioden enligt 1 mom. börjat tidigare än 30 vardagar före den beräknade tidpunkten för nedkomsten, förlängs den tid för vilken föräldrapenning betalas med så många vardagar som moderskapspenningsperioden har börjat tidigare än 30 vardagar före den beräknade tidpunkten för nedkomsten.

En försäkrad som avses i 21 § 3 mom. har rätt till faderskapspenning som betalas för sammanlagt 18 vardagar antingen under moderskaps- eller föräldrapenningsperioden så att faderskapspenning kan betalas för högst fyra sammanhängande perioder. Om föräldrapenning enligt 21 § 3 mom. eller partiell föräldrapenning enligt 21 § 4 mom. har betalats till fadern utan avbrott för minst de 12 sista vardagarna under föräldrapenningsperioden, har han dessutom rätt till en sammanhängande faderskapspenningsperiod om högst 12 vardagar omedelbart efter föräldrapenningsperioden. Till en fader som fullgör värnplikt i aktiv tjänst eller fullgör vapenfri tjänst eller som i egenskap av reservist eller lantvärnsmän är i försvarsmaktens tjänst eller till en fader som fullgör civiltjänst betalas faderskapspenning enligt samma grunder för den tid under vilken han har semester eller faderskapsledighet. Faderskapspenningen är härvid lika stor som den minimidagpenning som avses i 22 § 1 mom.

På grund av vården av adoptivbarn betalas föräldrapenning eller partiell föräldrapenning till en försäkrad som avses i 21 § 5 mom. eller till hans eller hennes make för varje vardag under vilken vården fortgår, tills 234 vardagar har förflutit från barnets födelse, dock för minst 180 vardagar. Vid adoption av flera än ett barn samtidigt förlängs föräldrapenningsperioden med 60

vardagar för varje barn utöver ett. Tiden kan också förlängas under föräldrapenningsperioden. En försäkrad som avses i 21 § 5 mom. har under föräldrapenningsperioden rätt till faderskapspenning för sammanlagt högst 18 vardagar så att faderskapspenning kan betalas för högst fyra sammanhängande perioder. Om partiell föräldrapenning enligt 21 § 4 mom. eller föräldrapenning enligt 21 § 5 mom. har betalats till den försäkrade utan avbrott under minst de 12 sista vardagarna, har han dessutom rätt till faderskapspenning för högst 12 vardagar omedelbart efter föräldrapenningsperioden.

23 a §

Blir barnets moder under den tid moderskapspenning betalas, på grund av sjukdom oförmögen att vårda sitt barn och hennes sjukdom fortgår även efter den tidsfrist som anges i 19 § 1 mom., betalas med avvikelse från vad som bestäms i 23 § föräldrapenning till fadern, om han sköter barnet och har vårdnaden om barnet och inte är i förvärvsarbete eller annat arbete utanför hemmet. Föräldrapenning kan betalas till fadern under moderskapspenningsperioden för högst lika många vardagar som de för vilka moderskapspenning inte utbetalts till modern med anledning av en sådan sjukdom som gör att modern inte förmår vårda sitt barn.

Dör barnets moder under den tid för vilken utbetalas moderskaps- och föräldrapenning, betalas med avvikelse från vad som bestäms i 23 § föräldrapenning till fadern, om han sköter barnet och har vårdnaden om barnet. Föräldrapenning betalas för högst lika många vardagar som de för vilka moderskaps- och föräldrapenning inte utbetalts på grund av moderns död.

Är fadern i förvärvsarbete eller i annat arbete utanför hemmet, är den föräldrapenning som skall betalas till honom för den tid som avses i 2 mom. lika stor som minimidagpenningen. Om barnets fader i en situation som avses i 2 mom. inte vårdar barnet och inte har vårdnaden om barnet, betalas föräldrapenningen till någon annan försäkrad som har vårdnaden om barnet, varvid på honom eller henne skall tillämpas vad som ovan bestäms om barnets fader.

I 1 mom. nämnd föräldrapenning och dagpenning betalas inte till försäkrad för samma tid.

Vad som i denna paragraf bestäms om moder och fader tillämpas även på adoptivmoder och adoptivfader.

30 §

Förmåner enligt denna lag skall sökas som följer:

2 a) faderskapspenning inom två månader efter föräldrapenningsperioden,

2 b) föräldrapenning och partiell föräldrapenning senast en månad före den dag från och med vilken sökanden önskar få den,

Har en barnaföderska inte genomgått efterundersökning hos en läkare tidigast fem och senast tolv veckor efter nedkomsten, uppkommer inte rätt till föräldrapenning eller partiell föräldrapenning, om inte folkpensionsanstalten av särskilda skäl beslutar något annat. Närmare bestämmelser om efterundersökning utfärdas genom förordning av statsrådet.

Har beviljad dagpenning, moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller partiell föräld-

rapenning, särskild moderskapspenning eller specialvårdspenning inte lyfts inom sex månader efter att den har kunnat lyftas av den försäkrade, eller har beviljad ersättning för kostnader vid sjukdom eller havandeskap och barnsbörd inte lyfts inom sex månader efter att den beviljades, är rätten till förmånen förverkad, om det inte av någon särskild orsak prövas skäligt att besluta något annat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Lagen tillämpas på moderskaps- och föräldrapenning samt partiell föräldrapenning, om rätten till moderskapspenning uppkommer efter det att lagen har trätt i kraft.

Lagen tillämpas på faderskapspenning, om den första faderskapspenningsperioden för barnet börjar efter ikraftträdandet.

Lagen tillämpas dock på faderskapspenning som avses i 23 § 3 och 4 mom. och som betalas omedelbart efter föräldrapenningsperioden, om föräldrapenningsperioden upphör efter lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lag

om ändring av 4 kap. 2 § arbetsavtalslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i arbetsavtalslagen av den 26 januari 2001 (55/2001) rubriken för 4 kap. 2 § och fogas till 4 kap. 2 § nya 2 och 3 mom. som följer:

2 §

Arbete under moderskaps- och föräldrapenningsperioden

Arbetsgivaren och arbetstagaren kan komma överens om deltidarbete och villkoren för det under den föräldrapenningsperiod som föreskrivs i 23 § 2 mom. sjukförsäkringslagen. Om

arbetstagarens rätt till partiell föräldrapenning bestäms i 21 § 4 mom. sjukförsäkringslagen.

Överenskommelse skall träffas om avbrytande av deltidarbete och om ändring av villkoren. Om överenskommelse inte nås, har arbetstagaren rätt att av grundad anledning avbryta deltidarbetet samt antingen återgå till föräldraledighet enligt 1 § i detta kapitel eller börja följa sin tidigare arbetstid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Lag

om ändring 11 a § lagen om barndagvård

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 19 januari 1973 om barndagvård (36/1973) 11 a § 1 mom., sådant det lyder i lag 881/2002, som följer:

11 a §

Kommunen skall, utöver vad som bestäms i 11 §, se till att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare, efter utgången av den tid för vilken moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) får betalas eller efter en faderskapspenningssperiod omedelbart efter föräldrapenningsperioden, kan få en sådan av kommunen anordnad dagvårdsplats för barnet som avses i 1 § 2 eller 3 mom. och att barnet kan få dagvård tills det såsom läropliktigt enligt lagen om grundläggande utbildning inleder den grundläggande utbildningen. Dagvård skall dock anordnas under en del av dagen, när barnet innan

det har nått den i lagen om grundläggande utbildning nämnda läropliktsåldern deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning eller när barnet i enlighet med 25 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning inleder sin grundläggande utbildning ett år tidigare än vad som anges i paragrafens 1 mom. Dagvården skall om möjligt anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lag

om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 20 december 1996 om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 4 § 5 mom., 6 § 2 mom. och 13 § 3 mom. som följer:

4 §

Vårdpenning

Vårdpenning enligt stödet för hemvård betalas för den tid för vilken familjen har rätt till särskild moderskaps-, moderskaps-, föräldra- eller partiell föräldrapenning eller faderskapspenning för faderskapspenningsperioden omedelbart efter föräldrapenningsperioden enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) för de barn i familjen som berättigar till vårdpenning, likväl endast skillnaden mellan det sammanlagda beloppet av de vårdpenningar som skall betalas för dessa barn och ovan nämnda förmån enligt 22 § 1 eller 5 mom. sjukförsäkringslagen. Om familjen inte har rätt till särskild moderskaps-, moderskaps-, föräldra- eller partiell föräldrapenning, betalas i vårdpenning enligt stödet för hemvård fram till utgången av ovan nämnda tid enligt sjukförsäkringslagen skillnaden mellan vårdpenningarna enligt stödet för hemvård för de barn i familjen som berättigar till vårdpenning och minimibeloppet enligt 22 § 1 eller 5 mom. sjukförsäkringslagen.

6 §

Bestämmande av vårdtillägg

Om vårdtillägget till stödet för hemvård av barn betalas under tiden för särskild moder-

skaps-, moderskaps-, föräldra- eller partiell föräldrapenningsperiod eller faderskapspenningsperiod omedelbart efter föräldradagpenningsperioden enligt sjukförsäkringslagen, beaktas av ovan nämnda förmån såsom inkomst endast den del som överstiger det sammanlagda beloppet av de vårdpenningar som familjen vid ifrågavarande tidpunkt har rätt till.

13 §

Partiell vårdpenning

Partiell vårdpenning betalas inte för den tid för vilken familjen har rätt till moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning. Om familjen inte har rätt till moderskaps-, faderskaps-, föräldra- eller partiell föräldrapenning, betalas stödet likväl inte förrän den ovan avsedda tiden enligt sjukförsäkringslagen har löpt ut. Stödet betalas inte heller för den tid då särskild moderskapspenning utbetalas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förut-sätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lag

om ändring av lagen om ersättning till arbetsgivare för semesterkostnader för den tid föräldradagpenning betalas

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 30 mars 1994 om ersättning till arbetsgivare för semesterkostnader för den tid föräldradagpenning betalas (238/1994) 1 §, 2 § 3 mom. och 3 § som följer:

1 §

Om en arbetsgivare är skyldig att betala semesterlön eller semesterersättning till en arbetstagare för den tid för vilken arbetstagaren, utan att vara i arbete, har fått särskild moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, har arbetsgivaren rätt att få ersättning från sjukförsäkringssystemet så som anges i denna lag. Arbetsgivaren har på ovan nämnda villkor rätt att få ersättning också när en arbetstagare är föräldraledig men får partiell föräldrapenning och utför deltidsarbete för en annan arbetsgivare. Denna lag tillämpas också på tjänsteförhållande.

2 §

— — — — —
Ersättningen motsvarar den särskilda moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning som betalats per dag till arbetstagaren för den tid under vilken semester intjänats. Om beloppet av särskild moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning varierar under den kalendermånad som avses i 1 mom., motsvarar ersättningen den genomsnittliga ovan näm-

da förmånen. I ersättning betalas inte mera än det belopp som arbetsgivaren har varit skyldig att betala i semesterlön eller semesterersättning.

3 §

Ersättning skall sökas hos Folkpensionsanstalten. Ersättningen betalas i efterhand efter den särskilda moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningsperioden. Ersättning betalas också för de semesterdagar som arbetstagaren intjänat och som arbetstagaren i enlighet med 4 a § semesterlagen (272/1963) sparar för att ta ut senare såsom sparad ledighet.

Ersättning skall sökas inom sex månader efter föräldradagpenningsperioden. I fråga om sökande och betalning av ersättning samt vid sökande av ändring skall förfaras så som sjukförsäkringslagen (364/1963) föreskriver om arbetsgivares rätt att få ersättning för lön som han har betalt.

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsetter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 19 november 2002